

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Ondřeje Mrákoty, soudkyně Michaely Bejčkové a soudce Zdeňka Kühna v právní věci žalobce: **Z. P.**, zastoupenému advokátkou Mgr. Petrou Macounovou, **Tovaryšský vrch 1358/3, Liberec**, proti žalovanému: **Úřad práce České republiky, generální ředitelství, Dobrovského 1278/25, Praha 7**, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 9. 11. 2020, čj. UPCR-2020/104113-20000402, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 9. 2. 2021, čj. 11 A 140/2020 - 38,

t a k t o :

- I. Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 9. 2. 2021, čj. 11 A 140/2020 - 38, **se ruší** a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.
- II. Ustanovené zástupkyni žalobce Mgr. Petře Macounové, advokátce, **se přiznává** odměna a náhrada hotových výdajů ve výši 6 800 Kč, která jí bude placena ve lhůtě třiceti dnů od právní moci tohoto rozsudku.

O d ů v o d n ě n í :

I. Stručné vymezení věci

[1] V květnu 2020 požádal žalobce (stěžovatel) deset krajských poboček Úřadu práce České republiky, aby mu poskytly informace o výsledcích odvolání ve věcech zaměstnanosti, dávek systému pomoci v hmotné nouzi a příspěvku na bydlení, a aby mu současně poskytly i anonymizovaná rozhodnutí v těchto věcech. Krajské pobočky dospěly k závěru, že by musely provést mimořádně rozsáhlé vyhledávání informací (anonymizovat 2 863 rozhodnutí), aby žádosti vyhověly. Věci se ujal Úřad práce České republiky, generální ředitelství (který v této věci vystupuje jako žalovaný), a vyzval stěžovatele, aby uhradil náklady vzniklé při poskytnutí informací ve výši 300 615 Kč podle § 17 odst. 3

zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím (informační zákon). Jelikož stěžovatel tuto částku neuhradil, žalovaný odložil žádost o informace podle § 17 odst. 5 informačního zákona.

[2] Stěžovatel podal proti odložení žádosti správní žalobu ke Krajskému soudu v Hradci Králové. Ten však zjistil svou místní nepřislusnost a věc postoupil Městskému soudu v Praze. Městský soud žalobu odmítl, neboť stěžovatel nevyčerpal všechny opravné prostředky, konkrétně stížnost podle § 16a odst. 1 informačního zákona.

[3] Proti usnesení městského soudu se stěžovatel bránil kasační stížností. Městskému soudu vytkl, že věc nesprávně právně posoudil. Žalovaný totiž ve sdělení o odložení žádosti ze dne 9. 11. 2020 neuvedl žádné poučení o opravných prostředcích; v doplnění tohoto sdělení ze dne 13. 11. 2020 pak stěžovatele poučil, že opravné prostředky proti odložení věci nejsou přípustné, avšak lze podat žalobu podle § 65 s. ř. s. Stěžovatel tak podal žalobu v souladu s poučením žalovaného a bylo povinností soudu se jí zabývat. Dále městský soud rozhodl překvapivě, neboť bez předchozího upozornění zamítl žádost o osvobození od soudních poplatků. Krom toho městský soud nebyl místně příslušný; příslušný byl podle stěžovatele Krajský soud v Hradci Králové.

II. Právní hodnocení

[4] Kasační stížnost je důvodná.

[5] Je-li poskytnutí informace podmíněno zaplacením požadované úhrady a žadatel ji do šedesáti dnů ode dne oznámení její výše nezaplatí, povinný subjekt žádost odloží (§ 17 odst. 5 informačního zákona). Proti odložení žádosti o informace není možné využít jako opravný prostředek stížnost podle § 16a odst. 1 písm. b) informačního zákona. Zákon neupravuje ani jiné opravné prostředky proti takovému rozhodnutí. Proto se proti odložení může žadatel bránit přímo žalobou ve správním soudnictví podle § 65 s. ř. s. (srov. rozsudek NSS ze dne 17. 4. 2013, čj. 6 Ans 16/2012 - 62, č. 2959/2014 Sb. NSS).

[6] Stížnost, o níž se městský soud zmínil v bodě 20 svého usnesení, je opravným prostředkem proti sdělení o výši úhrady [viz § 16a odst. 1 písm. d) informačního zákona], nikoli proti odložení žádosti. Takovou stížnost stěžovatel v této věci neúspěšně podal; předmětem žaloby však není sdělení o výši úhrady, nýbrž sdělení o odložení žádosti. Je ovšem pravda, že v řízení o žalobě proti sdělení o odložení žádosti správní soud přezkoumá mj. i výši úhrady, tedy pokud ji žaloba zpochybňuje (viz usnesení zvláštního senátu pro rozhodování některých kompetenčních sporů ze dne 15. 9. 2010, čj. Konf 115/2009-34, č. 2301/2011 Sb. NSS; usnesení rozšířeného senátu ze dne 21. 9. 2010, čj. 2 As 34/2008 - 90, č. 2164/2011 Sb. NSS, bod 22; nebo rozsudek NSS ze dne 14. 7. 2017, čj. 5 As 181/21016-23, bod 43).

[7] Žaloba v této věci byla podána včas, ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí žalovaného (§ 72 odst. 1 s. ř. s.). Žalovaný doručil sdělení o odložení věci dne 20. 11. 2020 a jeho doplnění dne 21. 11. 2020; stěžovatel pak podal žalobu dne 14. 12. 2020.

pokračování

[8] Přezkoumání věci ve správním soudnictví nebrání ani neformální podoba odložení žádosti o informace. Odložení žádosti totiž nemusí být vydáno formou usnesení podle správního řádu (srov. č. 2959/2014 Sb. NSS).

[9] Stěžovatel tedy postupoval správně, pokud se proti odložení žádosti bránil žalobou. Výrok III napadeného usnesení, jímž městský soud odmítl žalobu pro nevyčerpání opravných prostředků, tak nemůže obstát.

[10] Současně NSS zrušil i výroky I a II napadeného usnesení, které se týkají neosvobození od soudních poplatků a neustanovení zástupce. (K tomu pak i výrok IV o nákladech řízení, který je výrokem závislým.)

[11] Městský soud má pravdu v tom, že i nemajetnému účastníku lze upřít dobrodiní osvobození od soudních poplatků, pokud vede spory o informace, které se ani nepřímou netýkají jeho životních podmínek a jsou jen projevem jeho zvýšeného zájmu o veřejné záležitosti. Odůvodnění městského soudu k této otázce je však – i když je poměrně dlouhé – velmi obecné a neobsahuje vlastně žádné *konkrétní* důvody, pro které by stěžovateli nemělo být přiznáno osvobození od soudních poplatků. V této otázce je tedy usnesení městského soudu nepřezkoumatelné, protože předmět žádosti o informace v této věci není na první pohled odtržen od podstatných okolností stěžovatelova života, naopak s nimi může souviset.

[12] Stěžovatel již k žalobě připojil doklad, z něž je zřejmé, že pobírá příspěvek na bydlení. Jeho žádost o informace se přitom týkala částečně právě této otázky, tj. toho, jak žalovaný rozhoduje o příspěvku na bydlení v jiných věcech. Tím NSS nechce říci, že stěžovatel musí být v dalším řízení o žalobě osvobozen od soudních poplatků. Pokud se však městský soud rozhodne jej neosvobodit, měl by lépe vysvětlit, proč podle něj stěžovatelovy žádosti o informace nesouvisejí s jeho životními podmínkami. (K tomu jistě není třeba nařizovat jednání či provádět dokazování, jak to naznačuje stěžovatel v kasační stížnosti.)

[13] Kritériem pro závěr, zda stěžovatele (ne)osvobodit od soudních poplatků, by měl být jak charakter sporů, tak jejich četnost (rozsudek NSS ze dne 30. 4. 2013, čj. 1 As 32/2013 - 14, body 10–16). Městský soud na podporu svého závěru uvedl, že u něj v současné době probíhá řízení o třech stěžovatelových žalobách s podobným předmětem. Tento nízký počet však sám o sobě nesvědčí o tom, že by stěžovatel nadužíval dobrodiní osvobození od soudních poplatků. Stejně tak není patrné, že by stěžovatel (jako tomu bývá u jiných účastníků ve správním soudnictví) vedl spor s *různými institucemi*, které by si vybíral jen proto, aby je svými žádostmi o informace obtěžoval.

[14] Rozhodne-li se soud výjimečně neosvobodit nemajetného účastníka od soudních poplatků pro povahu a četnost sporů, které účastník vede, měl by jeho situaci posuzovat konkrétně, a ne paušálně (rozsudek NSS ze dne 12. 8. 2010, čj. 1 As 54/2010 - 29, body 20–21). NSS souhlasí s tím, že soudy by neměly podporovat kverulantský výkon práva, který by mohl paralyzovat orgány veřejné moci (rozsudek NSS ze dne 26. 10. 2011, čj. 7 As 101/2011 - 66, č. 2601/2012 Sb. NSS). Z odůvodnění městského soudu však zatím neplyne, že by tu šlo o takový případ (soud nepopsal své dlouhodobé zkušenosti

se stěžovatelem a jeho procesní taktikou, nekritizoval jeho procesní postup jako pouhý prostředek k obtěžování orgánů veřejné moci apod.).

[15] V otázce místní příslušnosti odkazuje NSS na rozsudek ze dne 26. 5. 2021, čj. 10 As 66/2021 - 36, body 10 až 12, ve kterém se již vyjádřil k totožné námitce stěžovatele. K řízení je zpravidla místně příslušný soud, v jehož obvodu sídlí správní orgán, který ve věci vydal rozhodnutí v prvním stupni (§ 7 odst. 2 s. ř. s.). Úřad práce České republiky rozhoduje ve správním řízení v I. stupni „prostřednictvím krajských poboček a generálního ředitelství“ (§ 5 zákona č. 73/2011 Sb., o Úřadu práce České republiky), a tyto pobočky jsou správními orgány ve smyslu § 4 odst. 1 písm. a) s. ř. s. (usnesení rozšířeného senátu ze dne 5. 5. 2015 č. j. Nad 288/2014-58, č. 3257/2015 Sb. NSS). V této věci vydal napadené rozhodnutí Úřad práce České republiky, generální ředitelství, se sídlem v Praze. Místní příslušnost soudu se přitom řídí sídlem orgánu, který napadené rozhodnutí vydal, nikoli snad toho orgánu, který byl podle stěžovatelovy představy povinen je vydat. Sídlo orgánu, který napadené rozhodnutí skutečně vydal, je tak i nadále jediným kritériem pro určení místní příslušnosti (bez ohledu na to, zda orgán, který v této věci rozhodl, byl oprávněn tak učinit – srov. rozsudek NSS ze dne 14. 4. 2021, čj. 4 As 3/2021 - 17, bod 18).

[16] K tomu je třeba upozornit na formální nepřesnost, již se městský soud dopustil v záhlaví svého usnesení. Ačkoli žalovaným je tu nepochybně autor napadeného rozhodnutí, tj. Úřad práce České republiky, generální ředitelství, a tomuto orgánu také městský soud doručil napadené usnesení, v záhlaví napadeného usnesení je nesprávně označen „Úřad práce pro hlavní město Prahu“ s adresou Domažlická 1139/11, Praha 3, čímž je míněna krajská pobočka Úřadu práce České republiky pro hlavní město Prahu. Tento orgán ale v řízení nevystupuje.

III. Závěr a náklady řízení

[17] NSS shledal kasační stížnost důvodnou, proto napadené usnesení městského soudu zrušil a vrátil mu věc k dalšímu řízení.

[18] Stěžovateli byla v kasačním řízení ustanovena advokátka, které náleží odměna za dva úkony právní služby [převzetí a příprava zastoupení a doplnění kasační stížnosti, § 11 odst. 1 písm. b) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb. (advokátní tarif)]. Odměna činí 2 x 3 100 Kč [§ 7 bod 5, § 9 odst. 4 písm. d) advokátního tarifu]. Ke každému úkonu právní služby je třeba připočítat 300 Kč paušální náhrady hotových výdajů podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu. To činí dohromady 6 800 Kč

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 18. listopadu 2021

Ondřej Mrákota
předseda senátu

pokračování

10 As 51/2021 - 64